

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 21CoP/21/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8820200859
Dátum vydania rozhodnutia: 22. 06. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Antónia Kandravá
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2023:8820200859.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Antónie Kandravej a členiek senátu JUDr. Moniky Tobiášovej a JUDr. Kataríny Morozovej Nemcovej, v právnej veci spôsobilosti na právne úkony R. Z., narodenej XX.XX.XXXX, bytom ulica X. Z. XXXX/X, N. H. R., zastúpenej procesnou opatrovníčkou: M. R., narodenou XX.XX.XXXX, bytom ulica X. Z..a XXXX/X, N. H. R., na návrh navrhovateľa: Z. N. H. R., Dr. C. M. XX, N. H. R., o obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony, o odvolaní posudzovanej osoby proti rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou č. k. 6Ps/10/2020-163 zo dňa 24.11.2022, takto

rozhodol:

M e n í rozsudok tak, že:

I. Súd o b m e d z u j e R. Z., narodenú X.X.XXXX v spôsobilosti na právne úkony tak, že nie je spôsobilá uzatvárať zmluvu o pôžičke, úvere, hypotéke, kúpnu zmluvu nad finančný rozsah 70,- Eur mesačne, darovaciu zmluvu, zámennú zmluvu a nie je schopná nakladať s hnutelným majetkom väčšieho rozsahu ako 50,- Eur, nie je schopná nakladať s akýmkoľvek nehnuteľným majetkom, nie je schopná nakladať s finančnými prostriedkami nad sumu 15,- Eur týždenne.

II. N i e j e s p ô s o b i l á posúdiť svoj zdravotný stav na účely udelenia súhlasu s ambulantnou alebo ústavnou liečbou, rozhodovať o zdravotnej a sociálnej starostlivosti a nie je spôsobilá dať súhlas s poskytovaním zdravotnej starostlivosti ambulantnej aj ústavnej ako aj súhlas s poskytovaním starostlivosti v domove sociálnej starostlivosti.

III. U s t a n o v u j e Mesto Vranov nad Topľou za opatrovníka pre R. Z., narodenú XX.XX.XXXX.

IV. Opatrovník je povinný a oprávnený zastupovať R. Z., narodenú XX.XX.XXXX a vykonávať za ňu všetky právne úkony v oblastiach, v ktorých bola obmedzená v spôsobilosti na právne úkony s výnimkou uzatvárania akejkoľvek zmluvy týkajúcej sa nehnuteľnosti, jej umiestenia do zariadení zdravotnej a sociálnej starostlivosti, kedy podlieha jeho konanie v mene opatrovanca schváleniu súdu ako aj v každom prípade ak nejde o bežnú vec.

V. Opatrovník je povinný predkladať súdu správy o osobe opatrovanca a o nakladaní s jeho majetkom dvakrát ročne vždy k 30.6 a 31.12. za predchádzajúce polročné obdobie a po skončení funkcie je povinný predložiť súdu záverečný účet zo správy majetku opatrovanca.

VI. Týmto rozsudkom s a m e n í rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou, č. k. 6Ps/10/2015-137 zo dňa 28.02.2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove, č. k. 3CoP/15/2017-168 zo dňa 12.09.2017.

VII. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

o d ô v o d n e n i e :

I. Predmet konania

1. Navrhovateľ sa podaným návrhom domáhal obmedzenia spôsobilosti R. Z., narodenej XX.XX.XXXX na právne úkony v tom smere, že nie je oprávnená na hospodárenie s majetkom, s finančnými prostriedkami a na podpisovanie úverových zmlúv, zmlúv o kúpe a predaji, resp. prevode majetku. Zároveň navrhol, aby ho súd ustanovil za finančného opatrovníka pre R. Z., pretože je opatrovníkom sociálnej a zdravotnej starostlivosti.

II. Obsah napadnutého rozhodnutia

2. Okresný súd Vranov nad Topľou ako súd prvej inštancie (ďalej aj ako „súd“) napadnutým rozsudkom rozhodol, cit.:

„Súd o b m e d z u j e R. Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom X. Z. XXXX/X, N. H. R. v spôsobilosti na právne úkony a to tak, že nie je spôsobilá nakladať s finančnými prostriedkami nad sumu 10,- eur týždenne, uzatvárať zmluvy o pôžičke, úvere, lízingu a iné zmluvy majetkovej a nemajetkovej povahy.

N i e j e s p ô s o b i l á posúdiť svoj zdravotný stav na účely udelenia súhlasu s ambulantnou alebo ústavnou liečbou, rozhodovať o zdravotnej a sociálnej starostlivosti a nie je spôsobilá dať súhlas s poskytovaním zdravotnej starostlivosti ambulantnej aj ústavnej ako aj súhlas s poskytovaním starostlivosti v domove sociálnej starostlivosti.

N i e j e s p ô s o b i l á uzatvoriť manželstvo.

U s t a n o v u j e Mesto Vranov nad Topľou za opatrovníka pre R. Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom X. Z. XXXX/X, N. H. R..

Opatrovník j e o p r á v n e n ý a p o v i n n ý zastupovať menovanú v konaní pred štátnymi orgánmi a inými inštitúciami v rozsahu opatrovníckych práv a povinností určených rozhodnutím súdu s tým, že je povinný sa o opatrovankyňu starať, zabezpečovať jej životné potreby. Dohliadať na správu majetku opatrovankyne, ako aj robiť potrebné a vhodné opatrenia na zaistenie a zabezpečenie jej majetku. Je oprávnený opatrovankyňu zastupovať pred štátnymi orgánmi a inými inštitúciami vo finančných záležitostiach a záležitostiach týkajúcich sa jej zdravotného stavu s tým, že ak nejde o bežnú vec podlieha jeho konanie v mene opatrovankyne schváleniu súdu.

Týmto rozsudkom s a m e n í rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou, č. k. 6Ps/10/2015-137 zo dňa 28.02.2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove, č. k. 3CoP/15/2017-168 zo dňa 12.09.2017.

Žiaden z účastníkov n e m á n á r o k na náhradu trov konania.“.

3. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že vo veci samej už raz rozhodol, a to rozsudkom č. k. 6Ps/10/2020 - 61 zo dňa 13.10.2020 tak, že R. Z., obmedzil v spôsobilosti na právne úkony, a to tak, že nie je spôsobilá nakladať s finančnými prostriedkami v akejkoľvek sume, nakladať s dôchodkom v akejkoľvek sume, uzatvárať zmluvy o pôžičke, úvere, leasingu a iné zmluvy majetkovej a nemajetkovej povahy. Za jej opatrovníka ustanovil Mesto Vranov nad Topľou.

4. Odvolací súd, na základe podaného odvolania R. Z., uznesením č. k. 21CoP/66/2021 - 112 zo dňa 30.11.2021 zrušil rozsudok a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

5. V odôvodnení svojho zrušujúceho rozhodnutia odvolací súd uviedol nasledovné:

„bod 26. Úlohou súdu prvej inštancie je doplniť dokazovanie opätovne výsluchom navrhovateľa, ktorý musí uviesť v akom rozsahu navrhuje obmedziť menovanú osobu resp. vysvetliť súdu svoj návrh, ktorý podal a vyjadrenie k odvolaniu kedy poukazuje na zistené okolnosti v prejednávanej veci kedy

vykonal pohovor s pani Z. a pani R. a sám poukazuje na to, že obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je veľmi vážny zásah do základných práv práve aj v rozsahu akým súd vymedzil obmedzenie spôsobilosti na právne úkony u dotknutej osoby. Doplní dokazovanie výsluchom znalkyne, na zistenie dôvodov pre obmedzenie v úplnom rozsahu bez toho aby mohla fungovať v reálnom živote a porovnať v tejto súvislosti aj závery znaleckého posudku znalca podaný v pôvodnom konaní, ktorý v vzťahu k menovanej konštatoval, že je dôvodné ju obmedziť ale v určitom rozsahu a ten rozsah vymedziť. Nanovo tak rozhodne o návrhu navrhovateľa. Zároveň zachová postup podľa ustanovenia § 249 CMP.“.

6. Súd prvej inštancie vo veci opätovne rozhodol a na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že použitie miernejších opatrení, menej radikálnych zásahov od integrity menovanej (napr. ustanovenie opatrovníka) neprichádzajú do úvahy a ich účinnosť by nemala žiadny dopad na menovanú. Rozhodnutím súdu o obmedzení spôsobilosti na právne úkony sa mení právne postavenie osoby v tom smere, že nie je spôsobilá nadobúdať svojimi právnymi úkonmi práva a povinnosti v rozsahu, aký je uvedený vo výroku rozsudku. Ide o opatrenie v záujme dotknutej osoby, ktoré sleduje primárne jej záujem až následne záujem verejný, či tretích osôb. Súčasne ustanovil za opatrovníka pre R. Z. mesto N. H. R.. Jediným blízkym príbuzným R. Z. je jej otec, ktorý je však ležiaci a imobilný, a teda nie je vhodnou osobou zastávať funkciu opatrovníka. Ďalšou osobou, ktorá by mohla zastávať funkciu opatrovníka je pani M. R., suseda R. Z., avšak táto s funkciou opatrovníka nesúhlasila. Súd prvej inštancie nezistil iné osoby, ktoré by spĺňali podmienky pre ustanovenie za opatrovníka, preto postupoval podľa § 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka a za opatrovníka ustanovil orgán miestnej správy, mesto N. H. R., v ktorom má R. Z. evidovaný trvalý pobyt a kde aj reálne býva, aj napriek jeho nesúhlasu. Súdom ustanovený opatrovník je povinný vykonávať svoje práva a povinnosti riadne a dbať na pokyny súdu, pričom na spôsob výkonu funkcie opatrovníka dohliada súd.

7. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

III. Obsah odvolania posudzovanej osoby a vyjadrenia účastníkov konania

8. Proti tomuto rozsudku v zákonom stanovenej lehote podala odvolanie osoba, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná. S rozhodnutím nesúhlasila, uviedla, že si je vedomá chýb, ktoré urobila ako aj obmedzení vyplývajúcich z jej zdravotného stavu. Veci, ktoré sú pre ostatných jednoduché, sú pre ňu zložitejšie a dlhšie jej trvá pochopiť ich dôležitosť. Ocenila pomoc jej susedy p. M. R., ktorá ju učí, o. i., ako nakladať s financiami a pomáha jej v každodennom živote. Odkedy nakladá s jej dôchodkom jej suseda, je o všetko postarané. Vo vzťahu k bytu, v ktorom býva a ktorý má zdediť uviedla, že existuje možnosť dozoru nad týmto majetkom, a teda má za to, že nemusí byť zbavená svojprávnosti a spôsobilosti na ostatné právne úkony. Zdôraznila, že je to pre ňu veľmi dôležité, má za to, že bez svojprávnosti nebude nikým a budú si s ňou môcť robiť čokoľvek, aj keď s tým nebude súhlasiť. Má len XX rokov, jej život nebol nikdy ľahký, ale bol jej, a preto poprosila súd o zváženie všetkých okolností.

9. K odvolaniu osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná sa vyjadrilo mesto Vranov nad Topľou. Uviedlo, že zdravotný stav odvolateľky je trvalého charakteru, čo významne ovplyvňuje schopnosť úsudku a rozhodovania sa. S ohľadom na skutočnosti uvedené v odvolaní, navrhol zvážiť možnosť za opatrovníka ustanoviť pani M. R., ktorá je s odvolateľkou v každodennom úzkom kontakte a najlepšie pozná jej osobné a povahové vlastnosti, ku ktorej má odvolateľka citový vzťah. Vo vzťahu k tvrdeniu odvolateľky, že bez svojprávnosti nebude nikým a budú si s ňou môcť robiť čokoľvek, aj keď s tým nebude súhlasiť uviedol, že opatrovník primárne sleduje záujem opatrovanca, ktorý si nemôže svojim právne významným konaním hájiť svoje práva.

10. K odvolaniu osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná sa vyjadrila M. R.. Uviedla, že s napadnutým rozsudkom súhlasí, no súčasne rozumie aj odvolateľke, ktorá podaným odvolaním nebojuje za to, čo môže získať, ale za to, čo môže stratiť. Poukázala na zložitý a ťažký životný príbeh odvolateľky, ktorá je jej susedou už XX rokov. Zdôraznila, že odvolateľka sa obáva, že bude umiestnená do DSS proti jej vôli, aj keď predtým o to žiadala, jej postoj sa zmenil - chce ostať bývať doma a s jej pomocou sa učiť ako žiť. Prosí o citlivé zváženie celej situácie.

IV. Hodnotenie odvolacieho súdu

11. Krajský súd v Prešove (ďalej aj ako „odvolací súd“) v rámci kompetencií vyplývajúcich z ust. § 2 ods. 1 CMP, v spojení s ust. § 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj ako „CSP“) preskúmal napadnutý rozsudok podľa zásad uvedených v § 62 a nasl. CMP, bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP a contrario, keď deň vyhlásenia rozsudku bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli súdu a v elektronickej podobe na webovej stránke súdu v ten istý deň, ako sa vyvesil na úradnej tabuli a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné čiastočne zmeniť.

12. Predmetom prvoinštančného aj odvolacieho konania bol návrh na obmedzenie spôsobilosti R. Z., narodenej XX.XX.XXXX na právne úkony.

13. Súd prvej inštancie vykonal dokazovanie výsluchom R. Z., (osoby, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná), procesnej opatrovníčky R. Z., zástupkyne mesta Vranov nad Topľou a znaleckým dokazovaním.

14. Z výpovedi R. Z. vyplýva, že má záujem ostať bývať doma, t. j. v byte, kde vyrastala. Aj keď predtým prejavila záujem ísť bývať do zariadenia, kde nebudú ľudia v jej veku, ale starší, má zlé skúsenosti s mladými ľuďmi, jej postoj sa v priebehu konania zmenil. Matka R. Z. zomrela, pomocnú ruku jej poskytla jej suseda M. R., ktorá ju učí zručnostiam, ktoré by za iných okolností mala mať už dávno zvládnuté (nakupovať, variť, platiť nájomné, hospodáriť s peniazmi a pod.). R. Z. sa pomaly a postupne, za pomoci jej susedy učí, čo najsamostatnejšie fungovať, pričom je však limitovaná jej zdravotným stavom, ktorý nie je len prechodný, ale je dlhodobého charakteru.

15. Z výsluchu M. R. vyplynulo, že s R. Z. je v dennodennom kontakte od smrti jej matky, t. j. cca tri roky, ale pozná ju od jej útleho detstva. Aj napriek jej snahe učiť R. Z. finančnej gramotnosti nevidí žiadne zmeny, ktoré by poukazovali na to, že dokáže hospodárne nakladať so svojím majetkom, dedičstvom, ktorého súčasťou je aj dvojizbový byt v centre mesta. Má za to, že je viac ako potrebné zabezpečiť, aby R. Z. neprišla o svoj majetok, avšak to je možné iba ak bude mať finančného opatrovníka a bude obmedzená v spôsobilosti na právne úkony. R. Z. je podľa nej ľahko ovplyvniteľná, nedokáže posúdiť, čo je pre ňu vhodné a čo nie. Je ochotná R. Z. aj naďalej pomáhať, ale nesúhlasila s tým, aby bola ustanovená za jej opatrovníka.

16. Z výpovede zástupkyne mesta Vranov nad Topľou vyplynulo, že R. Z. má dlh na byte cez 2.000,- eur. Má za to, že R. Z. nie je schopná samostatného života, vyžaduje neustály dozor a dohľad inej zodpovednej osoby. Stotožňuje sa s tým, aby bola umiestnená v zariadení sociálnych služieb.

17. Z vykonaného znaleckého posudku znalkyne z odboru zdravotníctva, odvetvia psychiatrie, Z. M. C., Ph.D. vyplynulo, že u menovanej došlo a dochádza k postupnej progresii základného psychického ochorenia a syndrómu závislosti kombinovaných s osobnostnou poruchou, teda k zhoršovaniu zdravotného stavu napriek liečbe. Trpí duševnými poruchami: Poruchy psychiky a správania zapríčinené užívaním alkoholu - syndróm závislosti od alkoholu, Schizofaektívna porucha, Zmiešaná a iná porucha osobnosti a susp. Panická porucha. Uvedené poruchy nie sú len prechodné, ale trvalého charakteru, liečbou ovplyvniteľné v zmysle stabilizácie akútnych symptómov, ale v tomto štádiu už nie progresii ochorenia a robia ju odkázanou na pomoc inej osoby pri zaobstarávaní si základných životných potrieb. Zdravotný stav posudzovanej z medicínskeho hľadiska indikuje obmedzenie spôsobilosti na právne úkony v celom rozsahu nakladania s finančnými prostriedkami a dôchodkom, uzatváraním zmlúv o pôžičke, úvere, leasingu a iných zmlúv majetkovej a nemajetkovej povahy. V rámci výsluchu doplnila, že za daných okolností, keď R. Z. nie je v prostredí, kde by mohla byť kontinuálne supervidovaná, to znamená, že skutočne motivovaná a vedená v rámci jej schopnosti a možnosti pod kontinuálnym dozorom, k tomu, aby mohla postupne disponovať s určitou čiastkou peňazí v zmysle nejakého edukačného charakteru, tak skutočne nakladanie s akýmikoľvek financiami v jej prípade nie je jej k prospechu.

18. K otázke akou finančnou sumou je R. Z. spôsobilá týždenne hospodáriť pri obmedzení spôsobilosti s nakladaním s finančnými prostriedkami, dôchodkom a pri obmedzení v oblasti uzatvárania zmlúv o pôžičke, úvere, lízingu, iných zmlúv majetkovej a nemajetkovej povahy, berúc do úvahy jej zdravotný stav sa znalkyňa vyjadрила, že u menovanej je vysoká miera ovplyvniteľnosti, o čom svedčí aj jej nestabilita v

správaní v akomkoľvek slova zmysle. Existuje vysoká pravdepodobnosť, že skutočne by mohla urobiť takú finančnú transakciu, ktorá by mohla byť výrazným spôsobom v jej neprospech. Pokiaľ sa týka financií týždenného charakteru, táto výška v jej prípade je chápaná ako vreckové, táto týždenná suma pre ňu nepredstavuje sumu na živobytie, alebo sumu, ktorú je schopná si prerozdeliť do prostriedkov nevyhnutnej povahy. Po odrátaní všetkých prostriedkov na živobytie, bývanie, stravovanie, oblečenie, tak existuje možnosť prerozdelenia týchto prostriedkov do nejakého vreckového.

19. Na otázku, či je menovaná spôsobilá uzatvoriť manželstvo, či jej zdravotný stav je zlučiteľný s účelom manželstva znalkyňa uviedla, že pre naplnenie manželstva je podstatných niekoľko znakov a ona niektoré z nich nespĺňa. Väčšina znakov manželstva by sa jednoducho z podstaty veci jej psychických porúch ťažko dala naplniť, či už funkcia ekonomická, hospodárska, spoločné hospodárenie, biologická funkcia.

20. Vo vzťahu k rozhodovaniu o sociálnej a zdravotnej starostlivosti znalkyňa uviedla, že R. Z. naďalej nie je spôsobilá sama rozhodovať o potrebe sociálnej a zdravotnej starostlivosti a nie je spôsobilá dať informovaný súhlas s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Jej zdravotný stav odôvodňuje ponechať obmedzenie v tomto smere. R. Z. nie je spôsobilá udeliť súhlas pobytu v zdravotníckych zariadeniach ani v zariadeniach sociálnych služieb.

21. S ohľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti, ktoré vyplynuli z vykonaného dokazovania mal odvolací súd za to, že je dôvodné R. Z. obmedziť v spôsobilosti na právne úkony, ale nie až v takom rozsahu ako to učinil súd prvej inštancie. Isté obmedzenie spôsobilosti u R. Z. je podľa odvolacieho súdu nevyhnutné, pretože v súvislosti s vykonaným dokazovaním vystala potreba odvolateľku chrániť pred prípadnými vopred nepremyslenými a dostatočne neuváženými krokmi, ktoré by ju z hľadiska jej ďalšej finančnej existencie mohli vážne ohroziť (bezbrehé míňanie financií s tým, že jej neostanú peniaze na nájom, či jedlo, čerpanie pôžičky, ktorú nebude schopná splácať, predaj zdedeného bytu za neadekvátne nízku sumu, príp. jeho darovanie tretej osobe). Pretože je R. Z. vo vysokej miere ovplyvniteľná a nestabilná v správaní, pričom zlepšenie jej zdravotného stavu s ohľadom na jej diagnózy, nie je dôvodné očakávať, odvolací súd má za to, že takto určený rozsah obmedzenia, ako to ustálil odvolací súd vo výroku I., je postačujúci na ochranu odvolateľky a súčasne reflektuje aj jej práva chránené Ústavou SR či Dohovorom o právach osôb so zdravotným postihnutím. Odvolací súd tiež zohľadnil pretrvávajúcu snahu a záujem odvolateľky osvojiť si finančné zručnosti v čo najväčšej možnej miere, uvedomenie si svojich predchádzajúcich chybných konaní a úsudkov ako aj vyjadrenie jej susedy, M. R., z ktorej vyjadrenia k odvolaniu vyplýva, že je ochotná R. Z. aj naďalej vypomáhať a učiť ju, okrem iného, aj finančnej gramotnosti. Ide o obrovskú pomoc zo strany pani R. a rovnako tak je významná tá okolnosť, že pani R. danú pomoc neodmieta.

22. Za významný možno považovať nálezh Ústavného súdu ČR so sp. zn. I ÚS 557/09 z 18. 8. 2009, v ktorom Ústavný súd ČR uviedol, že: „Omezení způsobilosti k právním úkonům musí být vždy považováno za krajní prostředek ochrany člověka s postižením, při soudním rozhodování o omezení způsobilosti k právním úkonům bude vždy třeba důsledně dbát toho, aby nebyla omezována ve větším rozsahu, než je nezbytně třeba k ochraně základních práv třetích osob a jiných ústavně chráněných statků, v jejichž prospěch mají být základní práva omezovaného umenšena, přičemž jako krajní mez (k níž ne vždy je ovšem z hlediska principu proporcionality možné dospět) je třeba respektovat mez stanovenou čl. 4 odst. 4 Listiny.“

23. Podľa názoru odvolacieho súdu nie je nateraz dôvodné pristúpiť k zásahu do právnej sféry posudzovanej vo vzťahu k obmedzeniu uzavrieť manželstvo. Vychádzajúc z obsahu vykonaných dôkazov vrátane vyjadrenia znalkyne je nateraz jej zdravotný stav a postoj k zodpovednosti, ktorej sa učí napriek jej veku vďaka obrovskej pomoci pani R. zlučiteľný s účelom manželstva.

24. Odvolací súd vymedzil nanovo rozsah obmedzenia v spôsobilosti na právne úkony, ktorým dochádza k zásahu do právnej sféry pani R. Z. v miere nevyhnutnej na zabezpečenie jej ochrany, a to v oblasti nakladania s majetkovými a finančnými prostriedkami, uzatvárania zmlúv a iných dohôd, ktoré by ju zaväzovali k plneniu materiálnych alebo finančných povinností, konania v úradných veciach, samostatného konania pred súdmi a štátnymi orgánmi, ako aj rozhodovania o poskytovaní zdravotnej starostlivosti (výrok I. rozsudku).

25. Je potrebné zdôrazniť, že odvolací súd postupoval tak, aby neboli porušené práva osoby, o ktorej obmedzení spôsobilosti na právne úkony sa koná, ktoré garantuje Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím.

26. Podľa čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, zmluvné strany opätovne potvrdzujú, že osoby so zdravotným postihnutím majú kdekoľvek právo na uznanie svojej osoby ako subjektu práva.

27. Podľa čl. 12 ods. 2 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, zmluvné strany uznávajú, že osoby so zdravotným postihnutím majú spôsobilosť na právne úkony vo všetkých oblastiach života na rovnakom základe s ostatnými.

28. Podľa čl. 12 ods. 3 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, zmluvné strany prijímú príslušné opatrenia, ktoré majú umožniť osobám so zdravotným postihnutím prístup k pomoci, ktorú môžu potrebovať pri uplatňovaní svojej spôsobilosti na právne úkony.

29. Podľa čl. 12 ods. 4 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, zmluvné strany zabezpečia, aby všetky opatrenia týkajúce sa uplatňovania spôsobilosti na právne úkony poskytovali primerané a účinné záruky s cieľom zabrániť zneužitiu v súlade s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv. Tieto záruky zabezpečia, aby opatrenia týkajúce sa uplatňovania spôsobilosti na právne úkony rešpektovali práva, vôľu a preferencie danej osoby, aby zabraňovali konfliktu záujmov a nenáležitému ovplyvňovaniu, aby boli primerané a prispôsobené situácii danej osoby, aby sa uplatňovali čo najkratšie a aby podliehali pravidelnej kontrole zo strany príslušného, nezávislého a nestranného orgánu alebo súdu. Tieto záruky musia byť primerané tomu, do akej miery uvedené opatrenia ovplyvňujú práva a záujmy danej osoby.

30. Podľa čl. 12 ods. 5 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, v súlade s ustanoveniami tohto článku zmluvné strany prijímú všetky primerané a účinné opatrenia na zabezpečenie rovnakého práva osôb so zdravotným postihnutím vlastníť alebo dediť majetok, spravovať svoje finančné záležitosti a mať rovnaký prístup k bankovým pôžičkám, hypotékam a iným formám finančného úverovania a zabezpečia, aby osoby so zdravotným postihnutím neboli svojvoľne zbavené svojho majetku.

31. Súd prvej inštancie postupoval správne, keď R. Z. ustanovil opatrovníka v zmysle ustanovenia § 248 CMP, avšak pokiaľ ide o jeho práva a povinnosti, odvolací súd mal za to, že ich rozsah je potrebné korigovať, najmä pokiaľ ide o rozsah jeho oprávnení.

32. Z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) bádať závery, že pozbavenie spôsobilosti na právne úkony je veľmi závažným zásahom do práv a slobôd človeka. Závažnosť takéhoto zásahu zdôraznil ESLP napr. v rozhodnutiach Winterwerp proti Holandsku, Matter proti Slovensku, H.F. proti Slovensku, Shtukaturov proti Rusku, X. proti Chorvátsku. Podobne Ústavný súd Českej republiky vo svojich rozhodnutiach poukázal na závažnosť takéhoto zásahu do práv a slobôd, napr. v náleze sp. zn. IV. ÚS 412/04 z 7. 12. 2005. V náleze sp. zn. II. ÚS 2630/07 z 13. 12. 2007 dokonca uviedol, že ide o „dramatický“ zásah. Obdobne na závažnosť pozbavenia spôsobilosti na právne úkony upozorňujú aj zahraničné ústavné súdy, napr. Ústavný súd Slovinskej republiky v rozhodnutí č. U-I-346/02 z 10. 7. 2003, Ústavný súd Poľskej republiky v rozhodnutí č. K 28/05 z 7. 3. 2007.

33. V judikatúre ESLP je možné vysledovať postupnú zmenu postoja k inštitútu pozbavenia a obmedzenia spôsobilosti na právne úkony. Zatiaľ, čo ešte v rozhodnutiach Winterwerp proti Holandsku a Matter proti Slovensku ESLP nezaujal konkrétny postoj k otázke zásahu do spôsobilosti na právne úkony, v rozhodnutí H.F. proti Slovensku prvýkrát odkázal priamo na Odporúčanie Rady Európy R 99, ktoré sa ostro stavia proti inštitútu pozbavenia spôsobilosti na právne úkony. Od rozhodnutia H.F. proti Slovensku považuje ESLP toto Odporúčanie za určitý štandard a pravidelne vo svojich rozhodnutiach naň odkazuje, napr. v rozhodnutiach vo veci Shtukaturov proti Rusku, X. proti Chorvátsku, Salontaji - Drobnjak proti Srbsku, Alajos Kiss proti Maďarsku. ESLP v týchto rozhodnutiach zdôrazňuje individualizáciu prípadných zásahov do právnej spôsobilosti rozhodovať sa, založenú na posúdení funkčných schopností človeka s postihnutím. ESLP ostro kritizuje automatické dôsledky pozbavenia spôsobilosti na právne úkony, napr. v prípade súhlasu s hospitalizáciou (Shtukaturov proti Rusku), procesnej (ne)spôsobilosti v prípade

konania o adopcii dieťaťa (X. proti Chorvátku), či automatického odobratia volebného práva u ľudí bez plnej spôsobilosti na právne úkony (Alajos Kiss proti Maďarsku).

34. X. a Y. proti Chorvátku ESLP vo vzťahu k dôsledkom pozbavenia spôsobilosti na právne úkony ESLP uviedol: „Pozbavenie spôsobilosti na právne úkony má závažné dôsledky. Dotknutá osoba nie je spôsobilá robiť žiadne právne úkony, a je tak pozbavená svojej nezávislosti vo všetkých právnych sférach. Osoby pozbavené spôsobilosti na právne úkony sú v situácii, kedy závisia od rozhodnutí iných, v rôznych aspektoch ich súkromného života. Napríklad kde budú žiť, alebo ako budú nakladať s majetkom a všetkými príjmami. Tieto osoby prichádzajú o veľa práv, alebo je obmedzený ich výkon. Napríklad nemôžu vyhotoviť závet, nemôžu byť zamestnaní, nemôžu uzavrieť manželstvo, alebo inú formu spoluzitia zakladajúcu právne následky, atď.“

35. V rozsudku Shtukaturov proti Rusku, ods. 108 ESLP uzavrel, že: „Pozbavenie spôsobilosti na právne úkony viedlo k situácii, že pri hospitalizácii sťažovateľa v psychiatrickej liečebni bol vyžadovaný súhlas jeho opatrovníčky, pričom otázka spôsobilosti dať súhlas s hospitalizáciou u pána Shtukaturova nebola vôbec skúmaná. ESLP konštatoval porušenie čl. 5 (právo na osobnú slobodu).“

36. Pozbavenie spôsobilosti na právne úkony je typickým príkladom tzv. náhradného rozhodovania, a to ako také odporuje čl. 12 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Namiesto „náhradného rozhodovania“ (tzv. substituted decision-making) je text čl. 12 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím ustanovenia vybudovaný na koncepte „podporovaného rozhodovania“ (tzv. supported decision-making). Štáty, ktoré ratifikovali Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, a teda aj Slovenská republika, sa zaväzujú zaviesť opatrenia, prostredníctvom ktorých bude ľuďom so zdravotným postihnutím poskytovaná nevyhnutná podpora k tomu, aby mohli svoju spôsobilosť uplatňovať. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím tak namiesto rozlišovania osôb, ktoré spôsobilosť na právne úkony majú a osôb, ktoré sú tejto spôsobilosti pozbavené (resp. im spôsobilosť bola obmedzená), predpokladá zavedenie spektra podporných opatrení. Na jednom konci tohto spektra sú osoby, ktoré žiadnu podporu nepotrebujú, na druhom konci sú osoby, ktoré potrebujú vysokú mieru podpory, ktorá vo výnimočných prípadoch môže byť nevyhnutná pre celý rozsah spôsobilosti. Z Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím vyplýva záväzok pre zmluvné strany, a teda aj pre Slovenskú republiku, upustiť od tradičného konceptu náhradného rozhodovania a opatrovníctva v prospech prijatia systému podporovaného rozhodovania.

37. Rešpektujúc závery vyplývajúce z rozhodnutí ESLP ako aj príslušné ustanovenia Ústavy SR a Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím s cieľom minimalizovať zásah do práv odvolateľky, odvolací súd podmienil uzatváranie akejkoľvek zmluvy týkajúcej sa nehnuteľnosti, ktorá je vo vlastníctve R. Z., umiestnenie R. Z. do zariadení zdravotnej a sociálnej starostlivosti ako aj každý prípad, ak nejde o bežnú vec, schválením súdu.

38. Podľa ustanovenia § 275 CMP, súdom ustanovený opatrovník vykonáva svoje práva a povinnosti riadne a dbá na pokyny súdu.

39. Podľa ustanovenia § 277 ods. 1 CMP, súd dohliada na spôsob výkonu funkcie opatrovníka.

40. Kvalifikovaná ochrana práv a právom chránených záujmov opatrovanca prezumuje riadny výkon práv a povinností opatrovníka v rozsahu, v akom mu boli vymedzené vo výroku rozhodnutia o jeho ustanovení.

41. Podľa ustanovenia § 93 Vyhlášky č. 543/2005 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy súd uloží opatrovníkovi, ktorý bol ustanovený osobe pozbavenej spôsobilosti na právne úkony alebo obmedzenej v spôsobilosti na právne úkony, povinnosť predkladať súdu najmenej dvakrát do roka správy o opatrovancovi a správy o nakladaní s jeho majetkom v lehotách, ktoré určí.

42. Riadiac sa vyššie uvedeným, odvolací súd uložil opatrovníkovi povinnosť predkladať súdu správy o osobe opatrovanca a o nakladaní s jeho majetkom dvakrát ročne vždy k 30.06 a 31.12. za predchádzajúce polročné obdobie s tým, že po skončení funkcie je povinný predložiť súdu záverečný účet zo správy majetku opatrovanca.

43. So zreteľom na všetky vyššie uvedené skutočnosti, odvolací súd postupom podľa ustanovenia § 388 CSP napadnutý rozsudok zmenil tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

44. Týmto rozsudkom sa mení rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou, č. k. 6Ps/10/2015-137 zo dňa 28.02.2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove, č. k. 3CoP/15/2017-168 zo dňa 12.09.2017.

45. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle ustanovenia § 52 CMP, podľa ktorého žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak. Odvolací súd zároveň nevzhladol dôvod, pre ktorý by bolo dôvodné aplikovať ustanovenie § 251 ods. 2 CMP .

46. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona číslo 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).